

Lindrig utvecklingsstörning - aspekter ur ett samverkansperspektiv

Elisabeth Fernell, MD, PhD

Utvecklingsneurologiska enheten,
Skaraborgs sjukhus, Mariestad
och Gillbergcentrum, GU, Göteborg

Huvudproblemet: svårigheter med abstrakt/teoretiskt tänkande

Grad ? Psykologens bedömning avgörande

Psykolog, pedagog och läkare i samarbete – för bedömning av helhetsbilden

Har barnet en utvecklingsstörning ?

Har barnet en svag begåvning inom normalvariationen ?

Andra adderande svårigheter?

Lindrig utvecklingsstörning

Det aktuella IQ intervallet är relativt "brett" -

- ca 50-70 - olika grader av nedsättning i förmågan till abstrakt, teoretiskt tänkande, olika tidpunkt för "upptäckt"

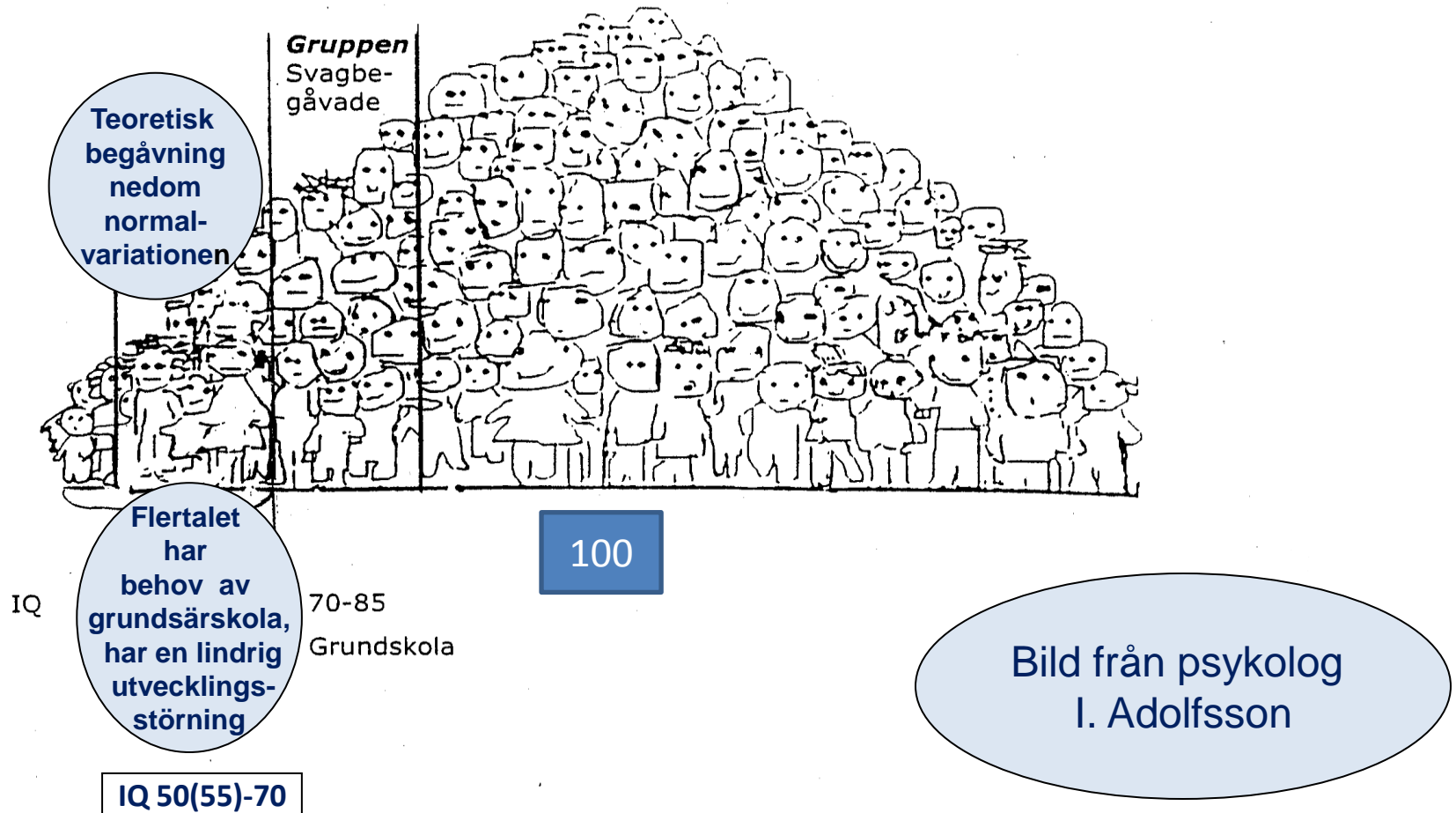
Olika adderande funktionsproblem vanligt

Många olika orsaksfaktorer

Prevalen: 0,5%-1%-1,5% - (2%)

Demografisk – Socioekonomisk faktor finns

IQ- gräns mot “normalområdet”

Samtidiga svårigheter vid lindrig utvecklingsstörning

Många barn med lindrig utvecklingsstörning har annan samtidig funktionsnedsättning inom områden som

Autismspektrum

ADHD spektrat

Depression/oro/ängslan

Svåra beteendeproblem

Cerebral pares

Epilepsi

Syn - / hörselnedsättning

Lindrig utvecklingsstörning – koncentrationssvårigheter/ADHD

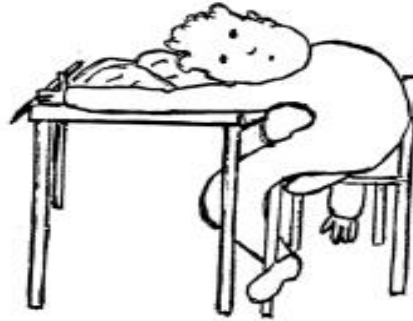
Populationsbaserad grupp av skolbarn med lindrig utvecklingsstörning (n=33), undersöktes med ”Fem till femton” formuläret

Stor andel med annan samtidig utvecklingsneurologisk/neuropsykiatrisk problematik

Ca 50% hade definitiva problem med exekutiva funktioner och uppfyllde symtomkriterier för ADHD eller subthreshold ADHD

Risk att ADHD symtom betraktas som ”sekundära” till barnets utvecklingsstörning (Lindblad et al 2011)

Motivationsberoendet vid ADHD

I skolåldern

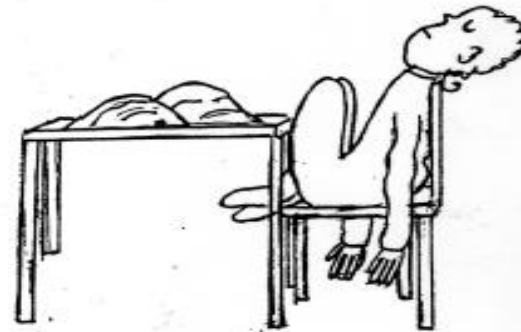

Bild från
psykolog

I. Adolfsson

Huddinge sjh

Olika funktionsproblem
är tätt sammanvävda

Våra befintliga
organisationer tar ej
tillräcklig hänsyn till det

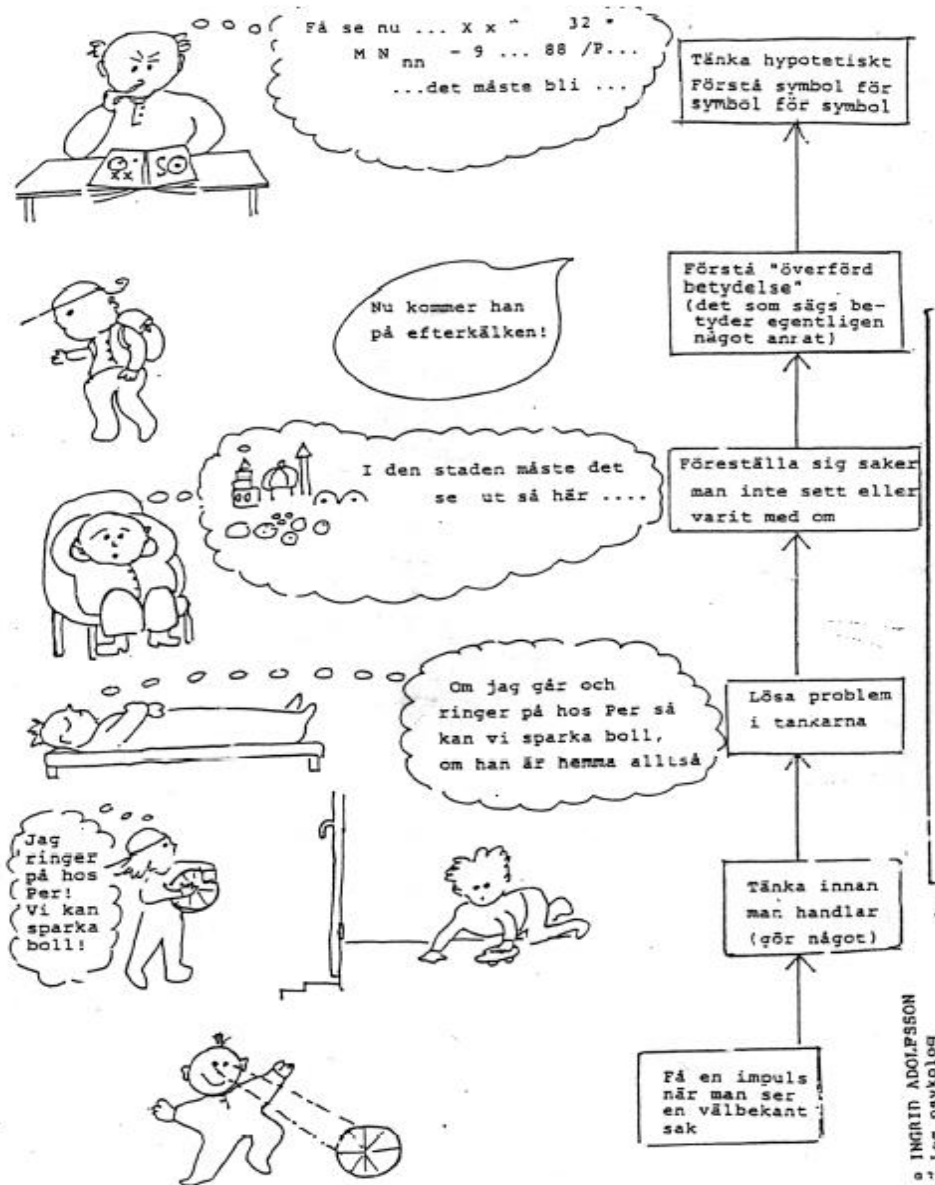
Aspekter på utredning/diagnostik

Risk "underdiagnostik" och "överdiagnostik"

Att tillförsäkra den som har en lindrig utvecklingsstörning att få det klarlagt

Att tillförsäkra att den som inte har en lindrig utvecklingsstörning inte får den diagnosen

Utveckling av tänkandet

INGRID ADOLFSSON
lekm psykolog

Teckning av
psykolog
Ingrid Adolfsson
Karol.univ.sjh./
Huddinge

Funktionsbeskrivande diagnos - vad kan vi säga om orsak – orsaksdiagnos?

Prenatala faktorer - kromosomer och gener
- förvärvade prenatala orsaker

prenatala faktorer dominerar

- konstitutionella

- specifika

Perinatalt tillkommande skademoment

Postnatalt tillkommande skademoment

Medicinska diagnoser- ett exempel av många 22q11 deletionssyndrom

Vanligt är:

Olika medfödda hjärtfel

I mjuka gommen en svaghet eller gomspalt som påverkar talet

Infektionskänslighet

Många med

lindrig utvecklingsstörning,

ADHD, symtom inom

autismspektrum

Terminologi

Utvecklingsstörning

Psykisk utvecklingsstörning ICD-10

Mental Retardation DSM-IV

Förståndshandikapp

Begåvningshandikapp

Intellektuell funktionsnedsättning

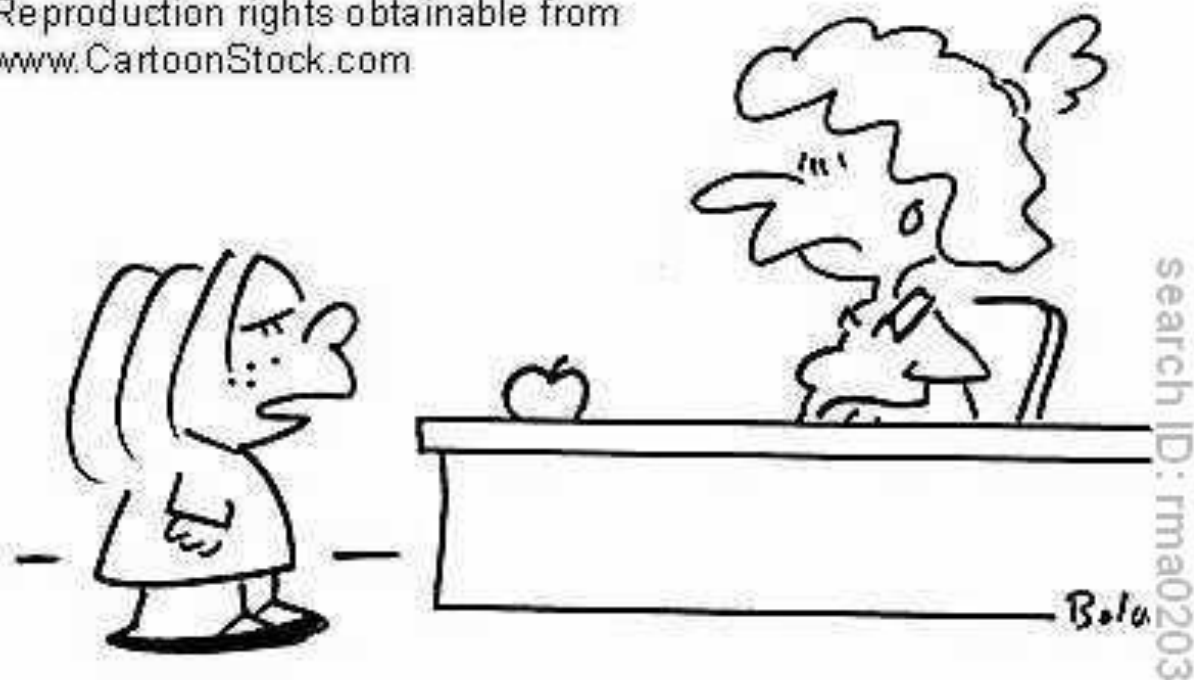
Kognitiv funktionsnedsättning

USA/Storbritannien: Intellectual disability

Learning disability

DSM-5: Intellectual Developmental Disorder

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

"How do you know I have a learning disability?
— Maybe you have a *teaching* disability!"

Att fastställa diagnos

Lindrig utvecklingsstörning är en diagnos som inte alltid är lätt att ställa

Diagnostiken innebär dels en funktionsutredning och dels ett medicinskt ställningstagande till orsak och till fortsatt stöd och behandling

Skolinspektionens granskning 2011

Nya allmänna Råd kommer

Även fortsättningsvis kommer dessa att innehålla krav på 4 utredningar:

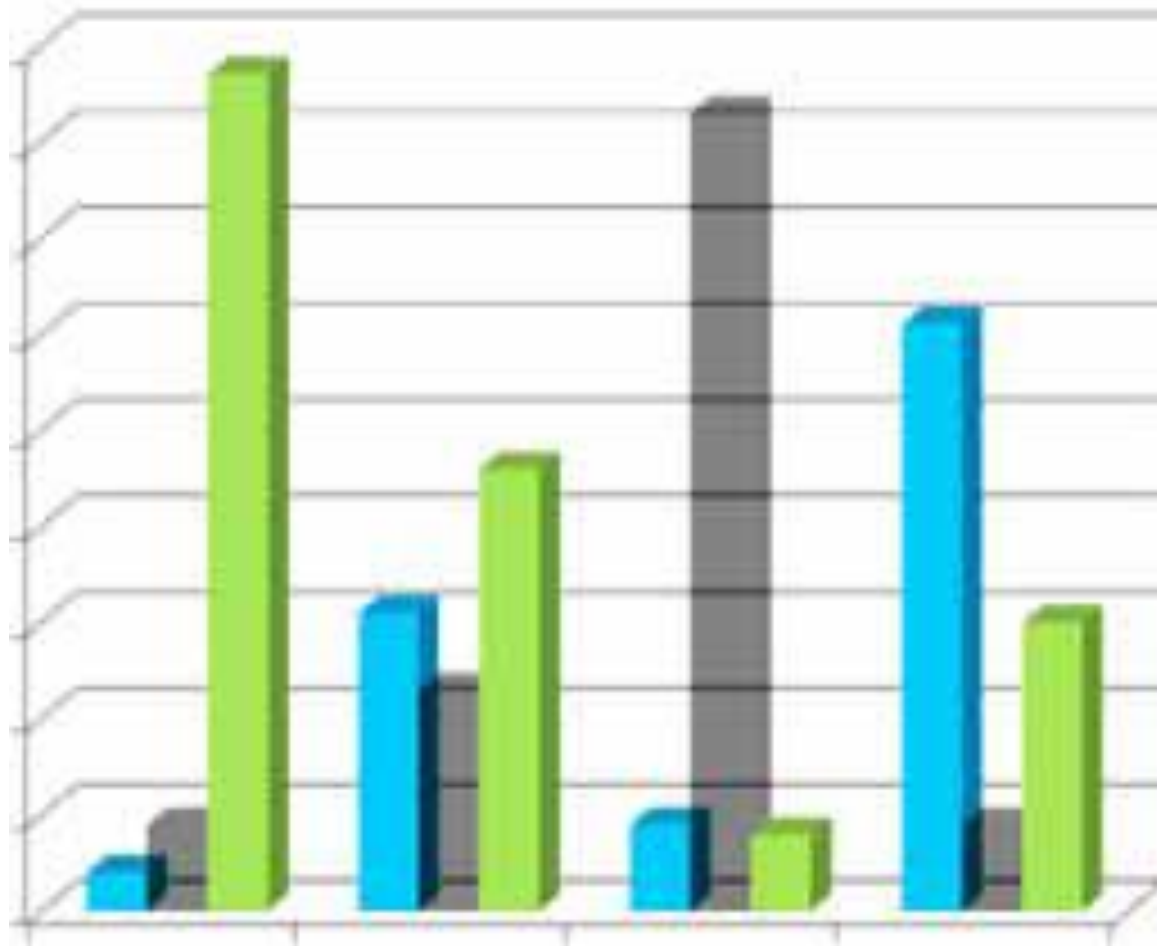
Psykologisk

Pedagogisk

Medicinsk

Social

Skolinspektionens granskning av utredningar inför mottagande i särskolan, 30 kommuner

Psykologisk, Medicinsk, Pedagogisk, Social

Utredning saknas

Utredning håller ej tillräcklig kvalitet

Utredning håller tillräcklig kvalitet

Processen i utredningen

Problematik uppmärksammas för barnet

- Ibland under förskoletiden
- Oftare under skoltiden

Skolans viktiga roll: Att ”fånga upp” problematiken

Göra den första utredningen

Samarbete mellan Pedagoger och Elevhälsoteamet

– Skolpsykolog, Skolsköterska, Skolläkare, ev.

Kurator

Göra den första, kartläggande utredningen

BVC-journalen innehåller mycket information

I informationspusslet bra att titta efter
”markörer” för ”developmental disorder”
i BVC-journalen

Klarat synprövningen?

Klarat hörselprövningen?

Motoriska problem?

Avvikande tal -/språkutveckling?

Processen i utredningen vid utredningsstart i skolan

Om säker eller misstänkt lindrig utvecklingsstörning

- remittera till särskild mottagning för utvecklingsavvikelser för den fullständiga utredningen och där också den medicinska bedömningen/utredningen kan göras
- För en del kan kompletterande psykologutredning vara värdefull, i andra fall ger skolpsykologens utredning tillräcklig underlag för diagnos
- Skolläkaren bifogar sin bedömning och medicinsk information

Efter att diagnos lindrig utvecklingsstörning ställts - läkaruppgifter

Förutom medicinska ställningstaganden/medicinsk utredning och att beakta andra samtidiga funktionsproblem/funktionsnedsättningar

Intyg inför mottagande i grundsärskolan

Information om habiliteringsstöd/habiliteringscenter

Remiss till habilitering

Sammanfattande intyg för att få tillgång till stöd enligt LSS

Information om möjligheten att söka vårdbidrag

Läkarutlåtande

Sammanfattning

Lindrig utvecklingsstörning är en funktionsnedsättning vars huvudsakliga svårighet innebär problem med abstrakt, teoretiskt tänkande

Många har adderande funktionsproblem

Ett ställningstagande till utredning avseende orsak ska alltid ingå

En betydande del i stödet/behandlingen innebär anpassning i pedagogiken, men också särskilda rättigheter i samhället

Sammanfattning

Det handlar således inte enbart om en skolfråga -
- utan om att se funktionsnedsättningen i ett livsperspektiv – och att beakta medicinska faktorer och andra funktionsproblem/funktionsdiagnoser

Målgruppen behöver insatser från professioner som samarbetar – företrädare för pedagogik, psykologi/neuropsykologi, medicin och med det sociala perspektivet alltid inkluderat.

Tack!

Tänk på tänkandet! - Och på att en del barn behöver en hjälp att tänka!

